

Minnesanteckningar Politikerforum 28 november 2025

Beredskapsfrågorna

Johan Berggren, statssekreterare, Försvarsdepartementet, inledde om det allvarliga säkerhetspolitiska läget och berättade därefter om de olika nivåerna i beredskapssystemet, från lokal till nationell nivå. På central nivå finns det numera tolv beredskapssektorer.

Johan redogjorde för den nya inriktningen för totalförsvaret 2025–2030, vars förmåga fortsatt behöver stärkas. Sverige rustar därför upp rejält och snabbt. Nya satsningar inkluderar exempelvis medel till kommuner och regioner. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tagit fram [utgångspunkter för totalförsvaret](#), som kan utgöra planeringsstöd för olika aktörer, inklusive kommuner, regioner och myndigheter. Utgångspunkterna baseras på typsituationer som kan förekomma samtidigt och i kombination. *Johan* betonade allvaret med de hybridhot som Sverige möter.

Johan nämnde också regeringens strategi och handlingsplan kopplat till cybersäkerhet, och sa att cybersäkerhetshotet är något vi redan nu aktivt behöver försvara oss mot, på alla nivåer, även på regional nivå. Vidare betonade *Johan* vikten av att säkerställa motståndskraft och försvarsvilja inom det civila försvaret. Han nämnde broschyren [Om krisen eller kriget kommer](#) och att det höjer Sveriges försvarsförmåga när svenskarna tar till sig av budskapen. Se närmare i tidigare utskickad Powerpointpresentation.

Erik Evestam, ordförande regionala utvecklingsnämnden, Region Värmland, fokuserade på andra aspekter av beredskapsarbetet än det militära där han menade att det finns förbättringspotential, inklusive livsmedelsberedskap, energi, vatten och gränsfrågor. *Erik* poängterade bland annat att det är ett för stort fokus på beredskapslager och att vi till exempel även behöver vänja oss vid att äta samma mat i vardagen som vi skulle göra vid en kris. *Erik* berättade vidare att det i Värmland har byggts upp ett arbete där näringslivet samarbetar i olika kluster och att många civila företag är underleverantörer till Försvarsmakten. Se närmare i tidigare utskickad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna betonade att regionerna vill bidra och att de redan är aktiva och tar ett stort ansvar inom områden där de har rådighet. Samtidigt lyfte de att det finns områden där det är oklart om regionerna förväntas agera, och bad om förtydliganden.

Flera *regionföreträdare* ansåg att det råder brist på samordning bland myndigheter och några upplevde att regionerna ibland fick ta ansvar för vad de ansåg vara statens ansvar. En *regionföreträdare* nämnde att SVESAM har tagit upp problematiken kring samordning och hoppades att det kommer konkreta förslag på lösningar från utredningen. Vidare framfördes att målkonflikter uppstår som ibland är mycket svåra att hitta lösningar på. *Johan* svarade att myndigheter har tillförts medel i det första skedet av uppbyggnaden av totalförsvaret och att det framöver kommer resurser till övriga nivåer. Regeringen kommer att ha en dialog med regionerna om detta och det kommer att klarna vilka områden regionerna förväntas hantera.

En *regionföreträdare* poängterade att vissa delar av landet är mer utsatta än andra och undrade om det är rimligt att göra samma sak i hela landet när det gäller det civila försvaret. *Johan* svarade att när medlen till regioner och kommuner fördelas kommer de områden som är strategiskt viktigast att prioriteras.

En *regionföreträdare* önskade en ökad tydlighet från sektorsansvariga myndigheter kring vad regionerna ska prioritera samt stöd för att kunna fatta beslut där det finns målkonflikter. *Johan* sa att han tar med sig frågan och uppmanade även Tillväxtverket som är en sektorsansvarig myndighet att ta med sig frågan till Civilt beredskapsråd, som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap håller i.

En *regionföreträdare* påpekade att det är resurskrävande att säkerhetsklassificera personal och ville undvika att det sker i onödan. *Johan* förstod att det är en resurskrävande process men betonade att det är viktigt.

En *regionföreträdare* vittnade om att cyberhotet är tydligt närvarande genom exempelvis belastningsattacker. *Regionföreträdaren* lyfte också att de samhällsekonomiska analyser som legat till grund för infrastruktursatsningar i fredstid inte längre gäller och att andra perspektiv behöver beaktas. *Johan* höll med om att cyberhotet är tydligt närvarande.

En *regionföreträdare* lyfte vikten av att långsiktigt stärka våra barn och ungdomar när det gäller kritiskt tänkande. Detta mot bakgrund av den omfattande propaganda som präglar dagens krigssituationer. Vidare betonade *regionföreträdaren* vikten av en stark ekonomi i ett krig och gjorde kopplingar till innovation och produktivitet. Slutligen sa *regionföreträdaren* att ett starkt samhälle inte byggs med en retorik av rädsla. *Johan* höll både med om behovet av kritisk granskning och innovation. Vidare sa *Johan* att budskapet om hopp också finns, men att det är viktigt att vara transparent och ärlig kring att det finns utmaningar.

Kommissionens förslag om Konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa

Ellinor Edvardsson, biträdande enhetschef, Finansdepartementet, berättade om förslaget till Konkurrenskraftsfonden som härstammar från Draghi- och Lettarapporterna. Fonden syftar till att höja produktiviteten i EU med särskilt fokus på innovation, investeringar, motståndskraft och strategiska teknologier, i konkurrens med bland annat Kina och USA. Se närmare i tidigare delad [faktapromemoria](#).

Sverige driver linjen att en välfungerande marknad med öppen och regelbaserad handel stärker företagets konkurrenskraft. *Ellinor* sa att stödinsatser endast bör ges undantagsvis samt att det är än viktigare med regelförenklingar för att stärka konkurrenskraften. Hon poängterade att det är viktigt att fonden främjar utvecklingen av den inre marknaden utan att snedvrider konkurrensen mellan medlemsstater eller branscher, och att privat finansiering inte trängs undan. Balans mellan olika stödformer är eftersträfvansvärd; lån och garantier har en viktig roll för att mobilisera privat kapital. Vidare sa hon att Sverige ser positivt på indikativa belopp för de olika politikområdena vilket innebär en ökad flexibilitet som är viktigt för att kunna omprioritera i en föränderlig omvärld.

Ellinor lyfte därefter hur Konkurrenskraftsfonden kan beröra regionerna. Exempelvis inkluderar förslaget nuvarande Almi-garantier till grön omställning för små och medelstora företag, Europa DIGITAL som finansierat flera regionala projekt såsom EDIH för AI och cybersäkerhet samt CEF Digital som finansierar ett projekt i Västerbotten med Telia.

Avslutningsvis sa *Ellinor* att ledtiderna från ansökan till beslut ska bli kortare och att regeringen jobbar för att svenska aktörer ska kunna nyttja fonden effektivt. Detta genom att merit och excellens ska styra fördelningen av stöd och inte en geografisk öronmärkning.

Maria Nilsson, statssekreterare, Utbildningsdepartementet, berättade om forskningsdelen i Horisont Europa. Ledorden excellens, internationalisering och innovation från forsknings- och innovationspropositionen styr Sveriges hantering av förslaget. Med utgångspunkt i tidigare [positionspapper](#) betonade *Maria* att EU-medel ska gå till forskning av högsta kvalitet (excellensprincipen), att ledtider ska kortas och byråkratin minskas, samt att programmets struktur ska vara stabil samt framhöll vikten av internationellt samarbete. Se närmare i tidigare delad [faktapromemoria](#).

Maria berättade att det pågår intensiva dialoger och förhandlingar som har lett till justeringar av förslaget som ligger i linje med Sveriges position. Bland annat en tydligare markering kring excellens och öppna konkurrensförhållanden, att forskarna själva väljer forskningsfråga, att "seal of excellence" återinförs för att ta tillvara högkvalitativa ansökningar som inte ryms inom långtidsbudgeten. Även gränssnittet och samordningen gentemot Konkurrenskraftsfonden har blivit tydligare. Utbildningsdepartementet kommer ha fortsatta dialoger om förslaget inklusive en hearing med universitet, högskolor, regioner och forskningsfinansiärer den 1 december 2025.

Rickard Carstedt, ordförande regionala nämnden, Region Västerbotten, var i grunden positiv till förslagen om Konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa. Han poängterade dock att de platsbaserade styrkorna som identifierats genom smart specialisering inte får gå förlorade. Vidare sa han att det finns möjligheter att skapa synergier mellan olika EU-fonder, från sammanhållningspolitiken till Konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa, men att det kräver samordning mellan olika huvudmän och nivåer. Att fortsätta bygga lokal och regional kapacitet för att möta framtida utmaningar är centralt. Han uttryckte oro över att verktygen föreslås ligga helt hos kommissionen och att nationellt och regionalt inflytande saknas. *Richard* lyfte även farhågor om att kommissionen kommer att prioritera stor och traditionell industri, vilken kan bidra till att kampen om den gröna omställningen mot Kina går förlorad. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna var positiva till ökade ambitioner om stärkt konkurrenskraft och produktivitet. De instämde i farhågorna, dels om att medel ska gå till traditionell och tung industri i stora länder, dels om för central styrning från kommissionen. De betonade vikten av innovation och det platsbaserade där regionerna tillsammans med näringslivet har en viktig roll samt lyfte kopplingarna mellan sammanhållningspolitiken och konkurrenskraft. *Regionföreträdarna* välkomnade även minskad administration, betonade vikten av att våga ta risker och hjälpa start ups samt lyfte att excellens bör definieras brett och inkludera grund- och behovsdriven forskning. De efterfrågade mer konkret hur regionernas roll kommer se ut i Konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa.

En *regionföreträdare* undrade hur Konkurrenskraftsfonden kommer att påverka kapitalmarknaden i Sverige. *Ellinor* svarade att konkurrenskraftsfonden främst kan påverka spar- och investeringsunionen indirekt genom att gynna den europeiska kapitalmarknaden. Men eftersom Sverige har en fungerande kapitalmarknad så trodde hon inte att det får så stor påverkan här, mer än på marginalen positivt. Hon sa att det kan få mer påverkan i länder där kapitalmarknaden fungerar sämre.

En annan *regionföreträdare* sa att vi utöver smart specialisering även behöver fokusera på smart organisering. *Regionföreträdaren* menade att vi genom ett fungerade samarbetsorgan mellan nationell och regional nivå – som är på plats innan nästa långtidsbudget träder i kraft – är bäst rustade att kamma hem medel från Konkurrenskraftsfonden. *Regionföreträdaren* menade att det rimligtvis bör gå att få till i Sverige och att vi inte får vara nöja oss efter våra olika remissvar utan att vi behöver få till verktygslådan.

Maria tackade för alla bra inspel som hon tar med sig. Hon sa att vi har innovationskraften men inte rätt verktyg och kapital för att skala upp. Hon förstod oron om att medel ska gå till traditionell tung industri i stora länder men att medskicket från Draghi, som tagits vidare i arbetet med fonderna, är att EU behöver stappa upp och gå i en annan riktning. *Ellinor* sa att de inte är fullt så oroliga över sådana tilldelningar, att de bevakar frågan och att Sverige bland annat vill stärka fokus på framtid och innovation redan i tilldelningskriterierna. Hon sa också att

medlemsstaternas roll i Konkurrenskraftsfonden lär bli stärkta. Samtidigt kan inte allt boxas in så att kommissionen får för lite handlingsutrymme för då förloras den förenkling och flexibilitet som är en del av syftet med förslaget.

Ellinor instämde i att vi behöver ta mer risker kring start ups och sa att hela kedjan är med i Konkurrenskraftsfonden. Vidare sa *Maria* att regeringen arbetar med start ups och uppskalning samt att hon delar synen att det ska vara en bra balans kring inflytandet i fonderna. Regeringen arbetar för det i förhandlingarna tillsammans med likasinnade medlemsstater. Hon poängterade vidare att vi behöver excellens för att vara konkurrenskraftiga och sa att Sverige och Europa inte heller ska underskattas utan att även mindre lärosäten lyckas ta del av excellensbaserade medel. Avslutningsvis påpekade *Maria* att regeringen vill minska byråkratin så att det blir enklare för fler att få tillgång till medlen.

Sigrun Fagerfjäll, politiskt sakkunnig, Finansdepartementet, tackade för viktiga inspel och sa att de är över överens om mycket med regionerna. Även *Gustaf Fritzon, politiskt sakkunnig, Klimat- och näringslivsdepartementet*, tackade för inspelen. Han sa att de fått en analys från Tillväxtanalys om hur stora industriinvesteringar hanteras lokalt samt att Accelerationskontoret har ett pågående uppdrag om hur industrisatsningar kan hanteras.

Kommissionens förslag om ramförordningen för en övergripande fond

Daniel Liljeberg, statssekreterare, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, presenterade kommissionens förslag om ramförordning för en övergripande fond samt sektorsförordningen om Europeiska fonden för regional utveckling, inklusive för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg), regeringens ståndpunkter om dessa samt hur processen ser ut framöver på Regeringskansliet. Överlag är regeringen positiva till den förenklade strukturen. Stöd till glesbefolkade regioner är exempel på en fortsatt viktig prioritering som regeringen driver i förhandlingarna. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation samt i [faktapromemorian](#).

Jasmina Hopstadius, departementsråd, Arbetsmarknadsdepartementet, presenterade kommissionens förslag till förordning om ESF som del av den nationella och regionala partnerskapsplanen för perioden 2028–2034. Se tidigare delad Powerpointpresentation.

Mikael Sandström, generaldirektör, Svenska ESF-rådet, tyckte att det var bra med den större flexibilitet som det nya förslaget medför. Det ställer dock stora krav på samordning med andra myndigheter, Regeringskansliet och regeringen. Vidare påtalade *Mikael* att tidplanen är tight och att det därför är klokt att bygga vidare på den existerande strukturen. *Mikael* sa att han är positiv till utvärdering av offentlig politik, men att ett resultatbaserat system behöver hanteras noggrant. *Mikael* exemplifierade med att myndighetens insatser för människor som befinner sig väldigt långt från arbetsmarknaden kanske inte passar in i ett resultatbaserat system.

Elisabeth Backteman, generaldirektör, Tillväxtverket, sa att dagens samtal och utbyte av perspektiv är mycket värdefullt. Hon konstaterade att det är ett genomgripande förändringsförslag från kommissionen, och att det handlar om att sätta sig in i förslagen och analysera dem ur många olika perspektiv. Hon sa att Tillväxtverket överlag är positiva till det samlade greppet, då det ger förutsättningar att tackla samhällsutmaningar ur ett systemperspektiv. *Elisabeth* påtalade dock en avsaknad av smart specialisering och menade att det arbete som har gjorts för att identifiera olika styrkeområden i landet ska värnas och byggas vidare på.

Elisabeth poängterade att det är viktigt att det nya regelverket inte urholkar sammanhållningspolitikens grundprinciper om en plastbaserad politik och betonade partnerskapsprincipen. *Elisabeth* höll med om att tidsaspekten utgör en utmaning. Avslutningsvis sa *Elisabeth* att Tillväxtverket har en kontinuerlig dialog med regionerna, samt med representanter för övriga svenska förvaltande myndigheter om den framtida sammanhållningspolitiken.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna var positiva till att myndigheterna lyfte dialog, särskilt vid framtagande av nationella och regionala partnerskapsplanen. De betonade hur viktiga medlen som diskuteras är för regionerna. *Regionföreträdarna* sa att de känner stor närhet till EU-nivån, kanske till och med närmre än den nationella nivån, och påpekade att de vill involveras tidigt i dialogen för att säkerställa att olika regionala förutsättningar kommer med i arbetet, exempelvis genom regionala kapitel.

En *regionföreträdare* lyfte en farhåga att sammanhållningsaspekten hamnar i skymundan för det resultatbaserade. En annan *regionföreträdare* menade att det finns en övertro på att det nya förslaget kommer bli enklare. *Regionföreträdaren* påtalade också att Sverige saknar ö-politik och undrade hur den nationella nivån kommer ta hänsyn till öar. *Daniel* svarade att de inte har kommit så långt i framtagandet av NRP-planen än.

En *regionföreträdare* sa att det är viktigt att pengarna som satsas ger resultat, men poängterade att det är svårt att mäta resultat av varje enskild insats när det ofta är flera insatser som samspelar och därmed åstadkommer en förflyttning. Vidare syns resultaten ofta först efter flera år, vilket också bidrar till att det är svårt att mäta. Det kommer därför vara viktigt att hitta bra former för ett resultatbaserat system.

Elisabeth sa att det är en viktig fråga att vi behöver hitta konstruktiva och rimliga indikatorer. Hon sa också att det finns mycket att lära från Tillväxtanalys utvärdering av tidigare sammanhållningspolitik. *Elisabeth* sa vidare att hon gärna pratar mer om idéer kring hur vi bygger en bra struktur för genomförandet av kommande program och hur vi drar nytta av medlen.

En *regionföreträdare* frågade om Tillväxtverket kommer att vara mer flexibla framöver gällande medfinansiering av Horisont Europa med Regionalfondsmedel. *Elisabeth* svarade att man framöver får analysera hur förslaget till Konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa interagerar med de nationella och regionala partnerskapsplanerna.

En *regionföreträdare* frågade *Mikael* om ESF:s syn på det platsbaserade partnerskapet. *Mikael* svarade att där de strategiska partnerskapen har fungerat bra med ömsesidigt samarbete har Socialfondsprogrammet fungerat bättre. Han sa dock att han inte har en färdig uppfattning om hur det ska fungera i kommande programperiod ännu. Han kommer att lyssna både inåt i myndigheten och utåt, både om vad som har fungerat bra och var det finns förbättringspotential.

En *regionföreträdare* lyfte att länder som inte följer rättsstatens principer inte borde få några pengar. *Daniel* sa att Sverige driver den frågan och har nått vissa framgångar i det arbetet. Han sa också att regionerna kan vara säkra på att partnerskapsprincipen fortsatt kommer att gälla.

En *regionföreträdare* undrade hur de inte alltid helt enkla landspecifika rekommendationerna kommer att hanteras. *Daniel* sa att dessa hanteras av medlemsstaterna men att de inte har kommit så långt i framtagandet av NRP-planen än.

Regional strategisk planering

Daniel inledde med att regional strategisk planering är viktigt för regeringen och att myndigheterna som är här idag därför fick i uppdrag att jobba med hur det kan förbättras.

Elisabeth sa att Tillväxtverket är glada över det gemensamma uppdraget, eftersom ingen kan lösa detta själv utan vi behöver kroka arm och arbeta tillsammans. Hon sa att behovet av stärkt regional strategisk planering är stort utifrån de komplexa samhällsutmaningar vi står inför. Regional strategisk planering är särskilt viktigt i tider av samhällsomvandlingar för att proaktivt möta krav på exempelvis grön omställning och ökade behov av beredskap. *Elisabeth* återkopplade till tidigare diskussioner om beredskap där det pratades just om hur det regionala och nationella behöver hänga ihop.

Vidare sa *Elisabeth* att regional strategisk planering är ett centralt verktyg i det regionala utvecklingsarbetet för att synliggöra och hantera geografiska skillnader, funktionella samband och rumsliga konsekvenser – det vill säga påverkan på olika platser – av politiska beslut och insatser. Arbetet stödjer inte bara regionalt utvecklingsansvariga aktörer, utan är avgörande för att statliga myndigheter och kommuner ska kunna bidra med rätt insatser på rätt platser i det regionala utvecklingsarbetet.

Avslutningsvis sa *Elisabeth* att det krävs en stärkt kapacitet till rumsliga analyser – både på regional och nationell nivå – för att kunna bedriva regional strategisk planering som sektorsövergripande, kunskapsdriven och ett centralt verktyg för hållbar regional utveckling. Kartan är central för att jobba effektivt med rumsliga analyser, för att kartan visar var och hur effekter uppstår på olika platser.

Roberto Maiorana, generaldirektör, Trafikverket, framhöll betydelsen av att myndigheter och regioner tillsammans utvecklar sina roller och har en framåtriktad dialog om regional strategisk planering. Han lyfte att Trafikverket har en nära dialog

med kommuner och regioner, via Trafikverkets värdefulla regionala närvaro, som ger insyn i gemensamma utmaningar och processer för ett resurseffektivt samhällsbyggande. *Roberto* poängterade vidare att tillgänglighet inte bara handlar om infrastruktur, och att infrastruktur ska ses som ett verktyg för samhällsutveckling snarare än ett mål. Han sa att Trafikverket vill vara lyhörda för regionernas behov för att kunna bidra bättre till deras utvecklingsarbete. Avslutningsvis uttryckte han förhoppning om att samarbetet ska förbättras än mer genom regeringsuppdraget.

Anders Sjelvgren, generaldirektör, Boverket, sa att vi ibland har en förmåga att separera frågor och att regional planering inte är fysisk planering, men att det hänger nära ihop samt det är viktigt att förstå hur systemet fungerar. Han sa att Boverket den senaste tiden flera gånger lyft att staten inte alltid är så tydlig i planeringsfrågor, vilket gör att det blir svårt för regionerna. *Anders* lyfte att planering behöver ske på tre nivåer – nationell, regional och kommunal – men betonade samtidigt att det inte handlar om att dessa nivåer ska ta över varandras ansvar. För Boverket är det viktigt med dialog med regionerna för att bättre förstå hur vi tillsammans kan skapa strukturer som hanterar planering på alla nivåer.

Katarina Ljunggren, länsråd, Länsstyrelsen i Norrbottens län, sa att uppdraget om regional strategisk planering är väldigt viktigt för länsstyrelserna givet att platsen har en stor betydelse i deras, och allas våras, arbete. Hon menade att regional strategisk planering är ett viktigt verktyg för att både identifiera synergier, främja tillväxt och utveckling. Länsstyrelserna kan bland annat bidra med sakkunskap och i hantering av målkonflikter. *Katarina* sa att länsstyrelsernas inriktning i uppdraget är att de ska komma in rätt i regionernas processer, så att de kan komplettera med kompetenser och anpassa insatser till de olika projekt som finns inom landet. Avslutningsvis sa *Katarina* att det behövs både karta och kompass för bra beslut, inte bara kommunalt och regionalt utan även statligt. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Per Larsson, regionråd, Region Östergötland, sa inledningsvis att myndigheteter, länsstyrelser och regioner verkar vara överens om vikten av regional strategisk planering. Därefter presenterade han hur Region Östergötland arbetar med detta. Han lyfte att det handlar om att ha ett geografiskt helhetsperspektiv och ta tillvara platsers möjligheter, inklusive att vidga perspektivet och inte enbart fokusera på tillväxtområden. *Per* sa att det finns många nyttor med regional rumslig planering både för kommuner och regionen och att de i Östergötland har som målbild att denna samverkan ska fördjupas. Avslutningsvis sa han att rumslig planering är tydlig kopplat till uppdraget som regionalt utvecklingsansvarig och att det stödjer kommunerna i deras fysiska planering. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna tyckte att det var bra att frågan var på agendan, uttryckte uppskattning för generaldirektörerna och länsstyrelsernas närvaro samt välkomnade möjligheten som uppdraget ger att utforska den regionala planeringen. Två *regionföreträdare* påpekade att det är en stor variation mellan hur regionerna arbetar. Från regional fysisk planering enligt plan- och bygglagen till ett mer nystartat och utforskande arbete. Den ena *regionföreträdaren* undrade om generaldirektörerna ser

behov av att arbetet formaliseras eller inte. Den andra *regionföreträdaren* önskade att staten pekar med hela handen och tydliggör mandatet.

Ur ett infrastrukturperspektiv sa *Roberto* att det vore välkommet med mer likartade arbetssätt och ansvar men att det oavsett handlar om att tillsammans skapa god förståelse för såväl olika roller som geografiska skillnader och förutsättningar.

Anders sa att det behövs en gemensam syn på planering på kommunal, regional och nationell nivå för att det ska bli tydligare för alla aktörer, samt var tydlig med att det inte handlar om att köra över kommunerna.

Elisabeth sa att Sverige är ett att få länder i EU som saknar planering på nationell nivå och att även förmiddagens diskussioner om beredskap belyste behovet av ett mer sammanhållet system, och skulle underlätta för regioner och kommuner. Hon sa vidare att de inom uppdraget tittar på geografiska konsekvensanalyser, som kan vara ett alternativ för att hitta mer gemensamma verktyg. Vidare menade hon att regionerna arbetar olika delvis kan adresseras genom att dela bästa praxis och prata mer samma språk. *Anders* la till att mycket EU-lagstiftning förutsätter att det finns en nationell planering, och att det därför ibland blir svårt eftersom det inte finns i Sverige.

En *regionföreträdare* sa att Sverige byggs starkt inte minst genom infrastruktur och undrade hur vi kan få framdrift i infrastrukturutbyggnaden till en rimlig kostnad utifrån att artskyddsförordningen försvårar och/eller fördyrar projekt. En annan *regionföreträdare* instämde och sa att det är ganska ofta staten som bråkar med sig själv, bland annat förekommer överklaganden, och önskade att detta reddes ut innan det kommer till regional nivå, som ibland får agera bollplank, ibland får skulden. *Regionföreträdaren* påpekade också att staten behöver samordna sig utifrån att det blir förvirrande för näringslivet huruvida det är regionen eller länsstyrelsen som ansvarar för olika frågor. *Regionföreträdaren* sa att länsstyrelserna ofta får tillväxtorienterade och tidsbegränsade uppdrag, parallellt med att regionerna har regionala utvecklingsansvaret. Men när länsstyrelsernas uppdrag och finansiering tar slut får regionerna frågan om de kan ta över – men mandatet och finansieringen är otydligt.

Angående artskyddsförordningens påverkan på infrastrukturprojekt sa *Roberto* att myndigheterna för en dialog om detta. Med länsstyrelserna är dialogen aktiv om infrastrukturprojekt och han sa att det är tillsammans vi kan hitta lösningar. Angående överklagan av ärenden sa *Anders* att det ytterst är en politisk fråga men att det medför ytterligare otydlighet från statens sida, som dock grundar sig i att olika myndigheter har olika uppgifter. Han sa också att Boverket kommer att ta fram en vägledning om artskyddsförordningen och att EU-lagstiftning behöver kunna anpassas till medlemsstaterna. *Katarina* fyllde på med att EU-lagstiftningen ofta är värdefull men att lagrum innebär att det behöver göras avvägningar. Hon sa att det är bra att regeringen är tydlig i sin styrning om att det bland annat ska göras avvägningar mellan tillväxt och bevarande. Hon sa att domstolarna har en viktig roll men att praxis ibland behöver utmanas för att lagstiftning, som exempelvis artskyddsförordningen, inte ska riskera att tappa relevans.

En *regionföreträdare* framhöll att samarbete över gränser är värdefullt, och menade att de sex civilområdena som överensstämmer med både sjukvårdsområdena och vissa

myndigheters indelning enligt förordningen (2022:593) kan vara de mest ändamålsenliga, vilket de som förespråkat större regioner i sådana fall bör bära fram. En annan *regionföreträdare* påminde om att vi har en integrerad arbetsmarknad och socialt liv även över landsgränser. *Roberto* kommenterade att Trafikverkets regioner som matchar civilområden har hjälpt till att bygga totalförsvaret och att de är medvetna om att den norra regionen är väldigt stor och kräver särskilda insatser.

Egnahemskommissionären

Stefan Attefall, egnahemskommissionär, presenterade sitt uppdrag som bland annat inkluderar att ta reda på varför det byggs så lite småhus i Sverige. *Stefan* konstaterade att cirka en miljon svenska hushåll skulle vilja flytta till småhus från lägenhet om de hade råd, det vill säga efterfrågan finns. Däremot menade han att det finns ett utbudsproblem. Han sa att den fragmentiserade bostadspolitiken är en del i detta, med bland annat ett delat ansvar mellan stat och kommun samt ett flertal myndigheter som är inblandade. Han nämnde ett antal kostnadsrelaterade faktorer som begränsar bostadsbyggandet, inklusive taxor och avgifter av olika slag, stämpelskatten och produktions- och byggkostnader. *Stefan* menade särskilt att det finns ett systemfel i att kommuner får besluta om avgifter som går till de själva, vilket tar bort incitamenten till effektivisering och kostnadskontroll av verksamheten. Se vidare i tidigare delat Powerpointpresentation.

Helene Andersson, 1:e vice ordförande Regionstyrelsen, Region Halland, presenterade hur de arbetar med bostadsförsörjningsfrågan. Hon sa att ambitionen att fler som vill ska få ett eget hus är god, men betonade samtidigt att förutsättningarna ser olika ut. Hon beskrev Hallands utmaning med att klara bostadsförsörjningen och samtidigt inte ta för mycket åkermark i anspråk, som är viktig inte minst ur ett beredskapsperspektiv. Hon lyfte även Region Hallands roll som regionplaneorgan och att den regionala fysiska planeringen ska främja insatser som tillgodoser behovet av bostäder. Hon betonade bostadsförsörjningsfrågans centrala roll för den regionala utvecklingen och att den är nära knuten till många andra frågor såsom mark- och vatten, infrastruktur och annat. *Helene* sa att regionen kan bidra som en kunskapshöjande och stödjande aktör för kommunerna samt möjliggöra innovationer och projekt.

Helene kommenterade att det är friskt av Egnahemskommissionären att ifrågasätta aspekter som exempelvis stämpelskatten, men påpekade samtidigt att frågan har fler dimensioner. *Helene* menade att statliga stimulanser krävs, särskilt när det gäller byggnation på landsbygderna. Hon betonade även vikten av att ta hand om det som redan finns, och inte endast stimulera nybyggnation.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdare höll inte med om Egnahemskommissionärens analys av vilka problem som präglar området eller de potentiella lösningarna. Angående höga taxor sa några *regionföreträdare* att kommunerna har väldigt olika förutsättningar, och menade att till exempel antal riksintressen på en plats eller hur mycket kust som finns i en kommun påverkar omfattningen på de undersökningar som behöver göras, och

därmed även kostnaderna. De ansåg inte att kommuner bör straffas under förespegling att de inte är tillräckligt effektiva, då höga taxor i regel har andra förklaringar. En *regionföreträdare* sa att det vore bra om de kunde ha ett möte med Egnahemskommissionären för en diskussion som kan bidra till ett bredare perspektiv.

Mikael sa att de extrema kostnadsökningar som vi har sett på många områden kan bero på att satsningar och underhållsbehov inte ger omedelbara avtryck i statsbudgeten utan hanteras på kommunal och/eller regional nivå. Han tryckte därför på vikten av att göra konsekvensbedömningar innan förslag på förändringar beslutas – även från nationellt håll så inte kostnader oaktat trycks längre ner i systemet.

Stefan sa att kommunerna har större fokus på att granska medel till grundskola och äldreomsorg i sina budgetberedningar än de kommunala taxorna. Han menade också att självkostnadsprincipen inte följs fullt ut av alla kommuner och myndigheter, och att modellen med anslag därför skulle kunna tillämpas även för kommuner. Det skulle medföra att kostnader skulle "jagas" i större utsträckning. *Flera regionföreträdare* höll inte med om denna bild.

En *regionföreträdare* lyfte att Sverige har fått kritik från EU om att hushållen är högt belånade när det gäller bostäder och menade att det säger något om människors möjligheter att köpa bostäder. *Regionföreträdaren* frågade också om *Stefan* har haft kontakt med organisationer som främjar byggande under utredningen. Gällande belåningsgraden sa *Stefan* att det förvisso är ett sätt att mäta, men att hushållen samtidigt har stora tillgångar. Han sa också att det inte är hushållen med de knappaste marginalerna som är högst belånade.

En *regionföreträdare* lyfte vikten av att staten hjälper till för att bygga i kommuner som präglas av stora samhällsomvandlingar i exempelvis norra Sverige. En annan *regionföreträdare* sa att det finns mark i landsbygderna men att bankerna inte beviljar lån för byggen på dessa platser. En *regionföreträdare* påtalade att det saknas hantverkare och undrade vem som ska bygga husen. *Stefan* höll med om inspielen gällande landsbygderna och sa att staten kanske kan gå in med garantier. Han sa att kommuner, regioner, länsstyrelser och staten generellt kan göra mer, de tre sistnämnda för att stötta inte minst mindre kommuner.

Stefan tackade för alla inspel som han tar med sig i det fortsatta arbetet samt höll med om att Sverige ser olika ut, och det finns olika förutsättningar även inom kommuner. Han sa också att han gärna kommer och besöker regionerna.

Aktuella frågor och nästa möte mm

Daniel informerade att Tillväxtverket har haft i uppdrag att följa upp den nationella strategin för hållbar regional utveckling. Detta mot bakgrund av Riksrevisionens granskning av den regionala utvecklingspolitiken. Regeringen tog emot uppföljningen den 27 november 2025 och ska nu analysera den.

Kommande möten är den 27 februari och 22 maj 2026. Förslag på agendapunkter är:

- Kommissionens förslag om förordning för nationella och regionala partnerskap

- Kommissionens förslag om Konkurrenskraftsfonden och Horisont
- Mineralstrategin
- Produktivitetskommissionen
- SVESAM
- Elområden
- Kompetens och arbetsmarknad med Arbetsförmedlingen
- Energifrågor

Daniel bad regionföreträdarna att ta kontakt om de har ytterligare förslag.